

וכיון שבגדרי התורה נלטוינו להלכה שהרואה להוליד ילדים חייב לקדש אשה (כדי להוליד ממנה), אי אפשר לחדש הלכה דבתנאים מסויימים לא חל החיוב מצלי להציא מקור שהתורה הפקיעה מקרה מסויים זה מחיוב קדושין, שהרי בעלם, הולדת ילדים היא לזרחה הפנימית של ענין הנישואין. ולכן כל אחד הבא להפרות ולהוליד ילדים בכל אופן שהוא, הן ע"י זרע מופרה לרחם אשה זרה (פונדקאית) שאינה מקודשת לבעל הזרע (וכאשר להלכה הולד מתיחס לפונדקאית), וזין במעצדה עלמה כשמפרה זרע עם זיליות שאינן מהאשה המקודשת לו, ובאופן שלא ילטרך כלל להשתילם לרחם אשה ויוכל כך להולידם, הרי מצטל בזה מלות קדושין דאורייתא שנלטוינו להוליד ילדים דרך נישואין. ויסוד הדבר משום דהפריית זרע או השתלתו הוא עלם הענין של הולדת ילדים שנלטוינו להוליד בנשיאת אשה ע"י קדושין, והרי הוא מוליד ילדים שאינם מתייחסים לאשה המקודשת לו.

ויש גם מקום להסמיק ענין זה דהולדת ילדים הוא חלק מהנישואין מהא דמלות קדושין ופ"ר, דאע"פ דמלות אלו הם שתי מלות חלוקות, אבל מכיון דנלטוו על קדושין שוב אין מלות קדושין רק תנאי לפני קיום מלות פו"ר, אלא להיפך, פו"ר נהיה חלק מעלם המלוא של נשיאת אשה, דעיינן צפרטי המלות של הרמב"ם זריש הל' אישות ושם דייק הרמב"ם וכתב: לפרות ולרבות ממנה. וכן לקמן צפטי"ו ה"א משמע מהרמב"ם דשיעור פו"ר דחייב לצעול לפי העונות של אישות, ולכאורה הרי הן מלות חלוקות עם שיעורים חלוקים, אלא ע"כ דהן שתי מלות דאופן קיומן הוא אחד, דהיינו נשיאת אשה (ועיי' העמק שאלה שאלתא קסה ס"ק א' ובמשיב דבר ח"ד סי' יא), ואפילו כשהאשה מוחלת על עונתה מ"מ מלות פו"ר עדיין כמו בעת נשיאת האשה לפי השיעורים של עונת האשה (עיי"ש ה"א), וע"כ באופן מלות פו"ר נקבע לגמרי בנשיאת אשה. ומוכח מכאן שנשיאת אשה הוא עלם ענין של קיום פו"ר, וא"כ יש גם לפרש בדרך זו את הרמב"ם שאם ירצה לישא אשה, שהיא לכל עניניה, שבכללם גם פו"ר. וא"כ כל המוליד שלא ע"י קדושי האם, מצטל מלוא זו.

טוביה גולדשמידט.

בית דין ירושלים

לדיני ממונות ולבירור יוחסין

1234567

בירור יהדותם של האיתופים

תיק יוחסין מס' 113-10

נושא הדיון

א' שעלה בילדותו מאתיופיה למד בתיכון ב'. תיכון ב' תבע אותו לבית הדין על חוב כספי עבור לימודיו במשך כמה שנים. א' השיב שנכנס על דעת כן שאגודת צדקה התומכת בעולי אתיופיה תממן לו את הלימודים. מוסד ב' דחה את הדברים וטען שאותה אגודה תומכת רק בחלק מההוצאות, והשאר מוטלות על התלמיד. סוכם שהצדדים ידונו עם האגודה הנז' בענין יתרת החוב.

לא נתבררה יהדותו של א', ולא נתברר אם עבר גיור.

המקורות ליהדותם של הפאלאשים

ראשוני המדצרים בזה הם הרדצ"ז ומהריק"ש, והוצאו דצריהם ציצי"א ח"ח אזהע"ז סי' יא. הרדצ"ז צו"ת דצרי דוד סי' ה כתב: שכל אלו החאצישים הצאים מארץ כוש הם משצט דן צלי ספק, ומפני שלא היו צימיהם חכמים צעלי קצלה, תפסו להם פשוטי הכתוצים, אצל אס היו מלמדים אותם לא היו כופרים כדת הקראים שהם לדוק וציתום, ולכן דינס כתינוק שנצצה צין העכו"ס, ומלוא לפדותם ולהחיותם. ע"כ. וכ"כ צו"ת הרדצ"ז ח"ד סי' ריט. ומהריק"ש צהגות ליו"ד סי' קנח כתב: היהודים החאצישים, אע"פ שנוהגים כמו הקראים אנו מלווים לפדותם ולהחיותם, כי משצט דן הם, ולא למדו מדוק וציתום. וצו"ת אהלי יעקב סי' יא כתב: וכבר נעשה מעשה צמלרים צחצשי"א יהודית שהיתה נשואה צארלה, וילדה צמלרים צן מאיש יהודי שצא עליה צשוגג, והצן נשא שפחה וטיהר זרעו, צומן חכמי הדור שלפנינו. ע"כ.

אלא שצעל האגרות משה כתב שאף שהרדצ"ז כתב שאין ספק שהפלשים יהודים משצט דן, לדינא קשה לסמוך על זה, כי לא צרור אס הרדצ"ז ידע היטב המליחות אודותם, וגס לא צרור אס עד זמנינו לא נשתנה מצבם. ולכן כתב שמחוייבים לגיירם צהטפת ד"צ וטצילה וקצלת עול מלוות כדת משה וישראל, ואין מקום לפשרות צזה. ועד שמתגיירים אין להחשיצם למעשה כיהודים ודאים, אפילו צקשר לצירוף למנין או לקבל עליות לתורה, אין לצייסם אצל אין להחניפס, אצל הם לחומרא מחוייבים לשמור כל המלוות, מאחר שאולי הם יהודים. עי' אגרות משה ח"ח יו"ד ח"ד סי' מא, ותחומין כרך יב עמ' 98.

וכ"כ הגר"א הר"מ, הוצאו דבריו צי"א שם (ותחומין כרך ח עמ' 121), שיש לפקפק ביהדותם של הפלשים ולכן יש לגיירם צי"ד כשר ואז תהיה להם תורת יהודים גמורים. וכן קצעה הרה"ר בשנת תשמ"ח שמכיון שקיים ספק שמא בגלל ניתוקם מכלל ישראל צמחך אלפי שנים, נתערבו בהם גם גויים, אין לשנות ממה שנהגו עד היום וכו' ויש להלכסם גרות לחומרא צמילה וטבילה בלא צרכה, וקבלת מלוות. ע"כ. ועי' עוד לין אליעזר ח"י סי' כה פרק ג וח"י צ סי' סו וח"י ז סי' מח, ו"מנחת אברהם" (שפירא) סי' טז, ו"תחומין" כרך ד עמ' 314 וכרך ז עמ' 295 וכרך יא עמ' 214 וכרך טז עמ' 243, ו"הפרדס" כסלו תשמ"ז.

וכתב צ"ת שו"ת והנהגות" כרך ה סי' רלז, וז"ל: ...אודות האתיופים שהרצנים הלאומיים התירוס צלי גירות, ורצנות מהם הגיעו ארלה, ועצירה גוררת עצירה שבעת נסע הרצ... לאתיופיה והתיר גם את היהודים הנוצרים שבהם המכונים פלאשמורה, ומעלים מהם אלפים לארץ וצונים כאן בתי ע"ז וכו', דין לגיורים מדומים אף שידוע להם שאינם מקבלים עול מלוות, והתירו את המכונים "צני ישראל" שהגיעו מהודו וגם את האתיופים צלי גירות, וכעת הם מציאים ארלה נוצרים יהודים בהכשר רצנים, ושאר הרצנים עומדים מנגד ושותקים בשעה שהם מסכנים את עם ישראל כולו, ונראה כאילו יש לנו קשר עמהם וכו'. ע"כ.

אוצר החכמה

וציוס כה כסלו תשס"ו שמעתי ממרן הגר"ש אלישיב שליט"א שיש לגייר את האתיופים, ואם היתה אמם "נשואה" לאחרים באתיופיה לפני ש"נישאה" לאזיהם יש בהם גם חשש קהל שמא תפסו זה קדושין. ואם עצרו גיור כדין אין להורות בשמו להתירם ושיעשו מה שרואים.

בית דין ירושלים

לדיני ממונות ולבירור יוחסין

החזיקה עצמה כיהודיה ונתברר שנולדה גויה

תיק יוחסין מס' 125-סח

נושא הדיון

1234567

גב' א' נולדה בגרמניה בשנת 1951 וכשהיתה בת שנה היגרה עם הוריה לאוסטרליה, כשבגרה אמרה על עצמה שהיא יהודיה, ויהודי המקום - שהיו חילוניים - קבלו את דבריה והחזיקו אותה כיהודיה. היא לא גילתה שבתעודת הלידה שלה נרשם שאמה נוצריה, וגם הסתירה את העובדה שבשנת 1973 הגישה בקשה לקהילה היהודית בעיר להתגייר (ולמעשה לא התגיירה אז). בשנת 75 נישאה לראשונה עם יהודי חילוני, ולא ידוע אם נערכה להם חופה, ובשנת 78 התגרשה ממנו בגירושין אזרחיים. אח"כ נישאה בשנית לגוי וחזרה והתגרשה ממנו בשנת 83. בשנת 85 ילדה בת, ובתעודת הלידה שלה נרשם שהאב הוא אותו בעל גוי שהתגרשה ממנו שנתיים קודם לכן. הבת הזו נישאה לתלמיד ישיבה בארה"ב. בשנת 92 נישאה בשלישית ליהודי שומר תו"מ וילדה לו בן שלומד בת"ת. כשהגיעה הבת לפירקה, בשנת 2003, עברה גיור ואח"כ נישאה כדמו"י. בשנת 2005 עברו האם והבן גיור, בגלל הפצרות הבעל השלישי, ואח"כ התגרשה ממנו. התעוררה שאלה על כשרות הילדים שאולי מועילה לה חזקת יהדות במה שהחזיקה עצמה ליהודיה, לומר שהנישואין הראשונים שלה היו כדמו"י, ומכיון שלא התגרשה מהראשון כדמו"י עדיין היא אשת הראשון, והילדים שנולדו לה מבעל יהודי הם בחשש ממזרות. הרב חיים קאהן דיין דקהל עדת ישורון בנוא יארק ארה"ב פסק שאין לחשוש לכשרות הילדים מכיון שלא הועילה לה חזקת היהדות כנגד מה שידוע מתעודת הלידה שלה שהיא גויה, וכנגד מה שהיא עצמה ניסתה להתגייר בשנת 73 ולא התגיירה.

פסק דין

לפי הנתונים שהוצגו בפנינו, אנו מאשרים את פסק ההלכה של הרב חיים קאהן מארה"ב שאין חשש ממזרות על הילדים, והם חייבים לעבור גיור מדינא.

(-) זאב רייז

(-) נחום אייזנשטיין

(-) אברהם דוב לוי, אב"ד

המקורות לתשובה

ע"י "שורת הדין" כרך ד עמ' רלה ו"פסק דין בענין האח והאחות" עמ' 160, ממרן הגר"ש אלישיב שליט"א שכתב וז"ל: ונראה עוד ^{לדעת החכמה} צהא דנוהג בדרכי ישראל אין בזה כללים קבועים ויש לשקול כל דבר לפי הענין והזמן. ומלפנים בישראל כשראינוהו טובל לקריו וכיו"צ ויחד עם זה הוא עובר על אחת ממלוות ה' אשר לא תעשה, גם אם זה דבר מדברי סופרים, נראה פשוט שזה היה מהווה ריעותא בחזקה ואם לא כשיש לתלות בחסרון ידיעה, אך בזמנינו יש לדון שהתנהגות בדרכי היהדות שעל ידה נקבעת הגירות, לובשת קלת לורה אחרת, ואם ראינוהו מתנהג כדרך שיהודים אשר הוא שוכן בתוכס מתנהגים, כגון שהוא מבקר בביהכ"ס בשבתות ויו"ט, לוקח באיטליז כשר, לא עובד בשבת וכיו"צ, י"ל דעיי"ז מחזיקים אותו לגר גם כשעובר על דבר מדברי סופרים. ע"כ (ועיי' "פסק דין" שם עמ' 163 מה שהעיר עליו בזה הרש"י ז"ל). לפי"ז אם אינו שומר מלוות כלל, רק שנרשם בפנקסי הקהל כיהודי וגר, אין זו חזקת יהדות. וכן הורה לי מרן הגר"ש אלישיב שליט"א ביום ז במרחשון תשס"ו, בנידון עולה מרוסיה שהחזיק עלמנו מעת שעלה לארץ כיהודי וכך גם נרשם במשרד הפנים, אך מעולם לא שמר תו"מ, שאין זו חזקת יהדות. ובנידון דידן שהחזיקה עלמה יהודיה בשעה שלא היתה שומרת מלוות, הגם שהחזיקה ליהודיה בקרב הקהילה היהודית שאינה שומרת מלוות, זו אינה חזקת יהדות עליה דבר הרמב"ם והשו"ע, מה גם שבתעודת הלידה שלה נרשם שהיא נולדה, וגם הצקשה לגיור שלה בשנת 73 סותרת את דבריה שהיא יהודיה. לפיכך אין לחשוב לנישואין הראשונים שלה כלל, והילדים שנולדו לה מצעלים אחרים, גם אם הם יהודים, אין עליהם חשש ממזרות אלא שהם גוים, וכיון שעברו גיור כדמו"י הם כשרים לקהל. אלא שמוטל היה על בית הדין שגייר את האשה בשנת 2005 לצדוק שמצקשת להתגייר באמת, אחרי שהתזרר שיקרה כמה שנים ציודעין שהיא יהודיה, והכשילה את בעלה האחרון בנישואין עם גויה.

אברהם דוב לוין.

ב

לכאורה הדברים הנ"ל מזכירים מתוך דברי הש"ך יו"ד סי' רסח ס"ק כא שאורחים הצאים והם בחזקת ישראלים שנאמנים [לומר שהם יהודים] אף עכשיו שרוצן עובדי כוכבים. ע"כ. פירוש הדברים שהם חיים כמו יהודים ומחזיקים את עלמם כמו שיהודים לריכים להיות, דהיינו שמירת תו"מ, אצל מי שאינו שומר תו"מ ורק מפיהם אומרים שהם יהודים צלי לחיות כיהודים אין להם נאמנות, וכן שמעתי ממרן שליט"א. ובניד"ד שבתעודת הלידה מגרמניה משנת 1952 כתוב שהיא EVANGELICH (אונגליסט), כלומר גויה, ולשטר זה יש דין של שטר העולה בערכאות, ובנוסף, במכתב שכתבה בשנת 1973 מבקשת לעבור גיור, ולא ידוע שעברה אז גיור, לכן פשוט שדינה כמי שמוחזקת כגויה, ואין לה נאמנות לומר שהיא יהודיה צלי הוכחות ברורות, מה גם שבמכתב שנתקבל בבית הדין צימים האחרונים מהדיין הרב משה דננבוים מאוסטרליה כתוב "נראה לנו שהיא משקרת", א"כ אין לסמוך על מה שאומרת כלל.